

„...Dubovác vára egy igazi középkori vár volt, talán a dubováci nemzetség, nemzetségi váraként. A XIV. század végén, Lajos király, Dubovác körüli földeket, az olnodi Czudar testvéreknek adományozta (Imre ekkoriban egri püspök volt), és pótlólag megkapták magát a várat is, a későbbiekben is megtartották jogukat a várra, amikor azt, már a monoszlói Csuporok, a Blagayok, majd 1442-től a Frangepán hercegek bírták, akik végül a várat, teljesen a saját kezükhöz kapták. A Frangepán István és Zrínyi Miklós közötti szerződés értelmében, a vár 1544-től a Zrínyiek kezébe került, majd miután felépült a károlyvárosi erőd, Dubovácot, 1582-ben a király vette meg Zrínyi Györgytől, 14,000 forintért, ettől kezdve a mindenkor károlyvárosi generális irányította. A XIX. században a várba löporraktárt helyeztek el, míg 1837-ben, gróf Nugent Laval föl nem építette az új löportárt. Laval fia, Nugent Artur utasítására leszedték a vár tetőzetét, ami által kilátszódik a vár falkoronája. 1896-ban, Károlyváros városának kizárólagos képviselőjeként felvásároltatta Dubovác várat, és ettől kezdve a várat némileg feljavították.

Scherding báró 1790-es rajza, de más rajzok is 1800-tól, azt a képet adják a várról, hogy egészen az ideig fejlesztették. Alapjában szabálytalan négyszögletű, melynek egyik sarkába egy négyzetes tornyot építettek, a másik háromra, pedig félkör alakú tornyokat. A vár XVIII. század végi képe (33. ábra), azt mutatja, hogy a vár inkább már a későbbi kastélyokhoz állt közelebb: nem biztos, de lehetséges, hogy a négyzetes torony valaha egy lakótorony volt. Nugent Artúr restaurációja, igazi példája a teljesen hamis elvek alapján felújított váraknak (akárcsak Terszátnál /Trsat), melyeknek semmi köze az eredeti állapotukhoz...”

33. ábra. Dubovác (Károlyvárosnál)

A kép akkor készült, amikor a vár még egyben állt.

Forrás: Djuro Szabo: Sredovječni gradovi u Hrvatskoj is Slavoniji, 1920. Zagreb

Fordította: Szatanek.jozsef@hor.b-m.hu

A dubováci vár megközelítése:

A Zágráb-Karlovac autópályán, Karlovac északi lehajtó ágáig haladunk, majd rátérünk a horvát-szlovén határ irányába, Metlika település felé vezető főútra. A várost elhagyva, már az elővárosi résznek számító külterületre érkezünk, ahol a károlyvárosi sörgyárral (Karlovačka pivovara) szembeni dombon, a helyi

plébániatemplom felett található a vár. Leparkolás után, kb. 5 perces sétányon történő gyaloglás után érhetünk a vár kapujához. Utánjárással magáig a várig, autóval is fel lehet jutni (Szatanek)

Dubovac (Zágráb vm. Károlyvárosi járás)

Dubovac (Dubovac) várának fekvése:

Dubovac vára egy, a Kupa folyó jobb partja fölötti dombvidék belsejébe ékelődött dombon helyezkedik el, a mögöttes területeket valamivel távolabb, a Kupa folyó mellékfolyója, a Dobra határolja. A vár neve arról tanúskodik, hogy a környéke valaha tölgyfa (horvátul dubova) erdővel volt benőve. Az erősség épületei, az aljában lévő településeket és a Kupa folyó partján haladó utat oltalmazták. Régészeti kutatások bizonyítják, hogy az itteni, középkori horvát úthálózatot, az ókori, római úthálózatot megörökölve alakították ki. A Mrežnica folyó menti Szt. Péter településből, a mai Ozalj környéki Azalia-ba tartó útvonal fölött, a dubovaci domb, egy megerősített hely volt. A várhoz nagyon közel található az első dubovaci, Szt. Mihálynak szentelt plébániatemplom maradványai. A vár lejtőjén, a kapu alatt, valaha egy őrgóré is megtalálható volt.

Dubovac a horvát nemzetségek korában:

A Kupa folyó feletti termékeny lejtőkön a horvátok, az ez idő szerint pontosan meg nem határozható időszakban települtek meg. A térségnek a szabad nemzetségi

közösségek oltalma alatti, 10-13. századi fejlődési lehetőségeit csak találgathatjuk, majd ez után a Babonichok vették át felette az uralmat. Dubovác nevét először az 1339-es egyháztörténeti írásokban jegyezték fel, mint önálló egyházközség; világos, hogy ez annak a megelőző fejlődésnek köszönhető, mely lehetővé tette a vár és mellette az egyházi épület létrejöttét. A 14. század vége felé, Dubovác az onódi Cudar család birtoka lett, majd örökükbe a 15. században a monoszlói Csuporoké, aztán a Blagaji nemzetségé, stb. Ezután hamarosan, 1442-től, a vár tulajdonosa Frangepán István bán lett, tőle Dubovácot, a grófi család vegliai ága örökölte, kb. egészen Frangepán Katalinnak, Zrínyi Miklóssal kötött, történelminek is tekinthető házasságáig. Frangepán Katalin bátyja, ozalyi Frangepán István, már 1550-ben odaadományozta Dubovác várát unokaöccseinek a Zrínyi grófoknak. A törököknek Horvátországba történő betörései érintették Dubovácot is, különösen az 1511-es, 1522-es és az 1540-es esztendőben, ám a települést a súlyosabb pusztulástól, a vár kőfalai sikeresen megóvták. Tekintettel a károlyvárosi erőd felépítésére, az utolsó török betörés 1578-ban történt meg.

Az alapjaiban már a 14. században létező vár környék beépítettsége egy, 1672-es rajzon.

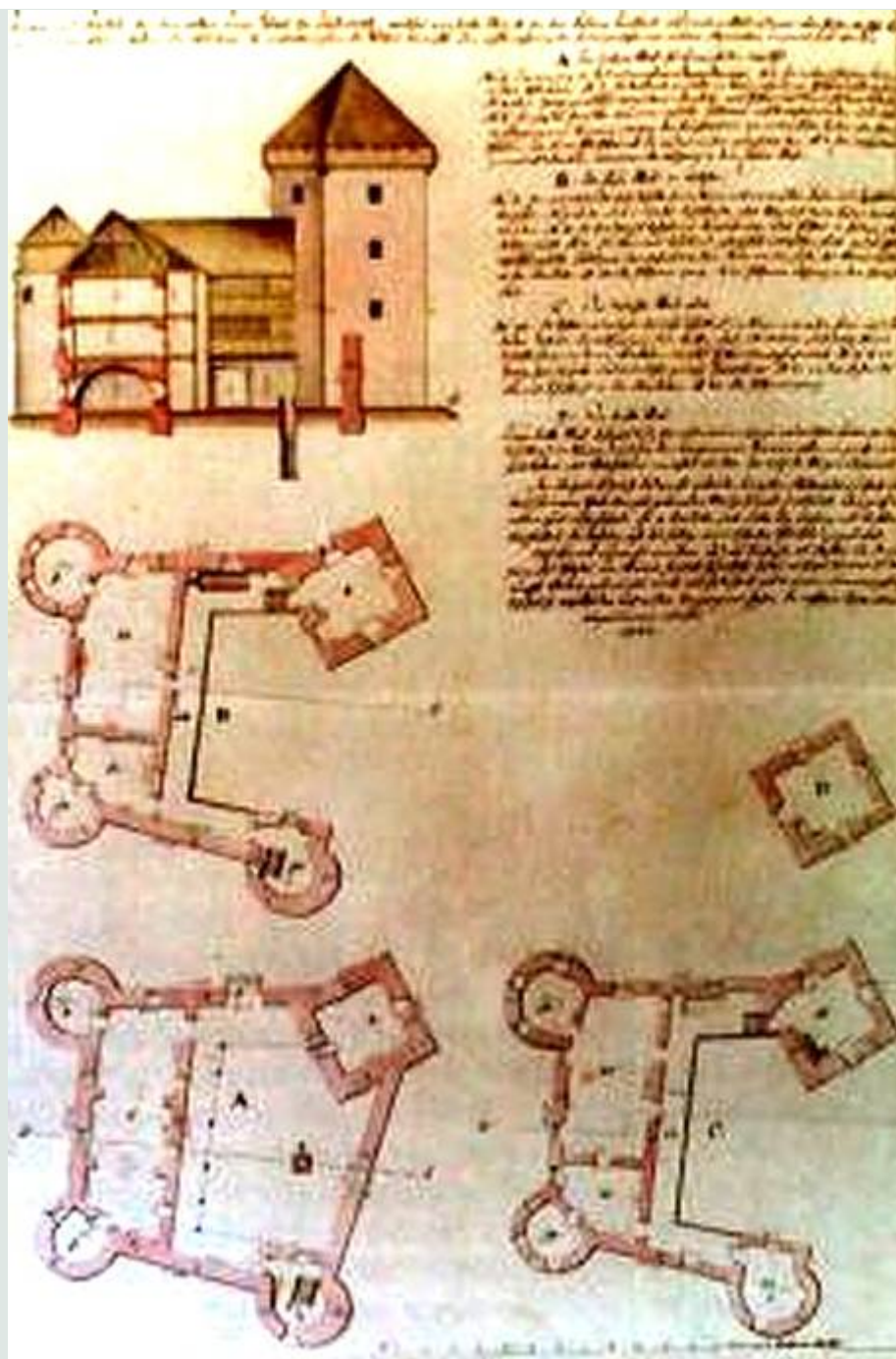
Dubovác vára a károlyvárosi generalitás korában:

Az 1579-es esztendőben, Dubovácban gyűlt össze a katonai határőrvidék építészeti bizottsága és a katonai parancsnokság képviselői, hogy döntsenek a károlyvárosi erőd sorsáról. A város erőd felépítése után, a dubováci öreg vár, a katonai határőrvidék parancsnokának a szolgálati helyeül és egyben biztonságos lakóhelyeül is szolgált, ezáltal a parancsnok a hozzátartozó uradalmat és környékét is felügyelhette, sőt mi több, a károlyvárosi generalitás közigazgatását is innen irányította. A balkimenetelű, 1671-es Frangepán-Zrínyi féle összeesküvés után, a károlyvárosi parancsnokok, különösen J. Herberstein generális ideje alatt,

Dubovácot, mint saját uradalmat kezdték hasznosítani. Ekkoriban nem sok gondot fordítottak a vár fenntartására, majd a 18. század közepe tájékán, amikor is a parancsnokság átköltözött a károlyvárosi erőd újonnan emelt épületeibe, a régi várat egy közönséges katonai raktárrá alakították át.

Dubovác vára a 19. 20. században:

Az 1809-1813-as francia megszállás alatt, Vienney tábornok a dubováci várat lakó céllal alakította át, mivel a vár épületeit, egy kies vidéki pihenő és kilátóhelynek képzelte el, ahol a megszálló katonák és a város polgárai gyűlhetnek össze. Az 1837-es esztendőben a várat Laval Nugent osztrák tábornok vette meg, aki a franciák elleni harcokban magas pozíciókba jutott és, aki Dubovácot egy romantikus rezidenciának tekintette. Emme elképzelései fia, Artur Nugent is magáévá tette, ám nem sokáig, mivel a figyelmét inkább a közeli Bosziljevóra fordította, így aztán Dubovácot, egy Rudolf Leon nevű nagykereskedőnek adta el. A horvát „újjászületés” polgári hevülete, Dubovácot egy kedves kirándulóhelyként karolta fel. A vár együttesét Károlyváros városa, a saját céljainak megfelelő kialakítás szándékával 1896-ban vette meg. A tervek kivitelezése az eltűnésük és a háborús körülmények miatt nagyon lelassult. Az 1939-es esztendőtől, a várról a „Dubovac” turista egyesület gondoskodott, majd a már említett rajzok alapján nekiláttak a szükséges kutatások elvégzése után, a vár felújításának, ám csak az 1952-től, 1961-ig tartó időszak után, amikor is a Horvát Műemlékvédelmi Hivatal és a károlyvárosi Bizottság felügyelete alá került, végeztek a vár felújításával. Az 1965-ös esztendő után, a dubováci vár igazgatását és hasznosítását a Károlyvárosi Városi Múzeum képviselői vették át.

Krey hadmérnök, 1776/77-es rajzai, melyek alapján 1950. körüli felújították a várat.

A – földszint, B – első emelet, C – második emelet, D – a torony harmadik emelete.

Dubovác vára a Nugent féle átalakítás után.

A vár épületeinek elrendezése:

A négy torony, egy szabálytalan négyszöglet alaprajzú udvart zár körbe. A négyzetes lakótorony jelentette a vár legfőbb védelmi pontját, ezért kb. két emelettel magasabb is a másik háromhoz képest. A kétszintes saroktoronyok köze, védelmi-, raktár- és lakóhelyiségekké fejlődött. A vár, a mai kinézete alapján, mindenképpen a 15. századra fejlődött ki, mégpedig úgy, hogy a valamikori fa építményeket fokozatosan, törtkövekből és habarcsból épített palástfalakkal látták el. A várat a körülbelüli mai szintjére, legvalószínűbben Frangepán Bernardin építette ki, úgy a 16. század első évtizedeiben. A lakótorony és az övező falak első emelet feletti részeit, téglából falazták fel. A várat a valamikori zsindeletű helyett, csapott cseréptetőzettel fedték be. A kétszintes, fából készített galériával övezett várudvaron, egy nagyobb, kör alakú torony maradványai sejlenek fel, mely egy megelőző, talán római, vagy még korábbi erősség része lehetett. A várudvaron egy kút is található.

A lakótorony földszintjét, börtönként hasznosították, a valamikori, gótikus ívben záródó kapuja az első emelet magasságában volt. Hasonló alakzat sejlik fel a vár valamikori kapujaként a keleti falban, mely szintén az első emelet magasságában nyílt, melyen keresztül egy felvonóhídon át lehetett a várba jutni. Az első emeleten található reneszánsz ajtókeretezésen át, a főszárny nagytermébe lehetett jutni, mely lakóhelyiségként is szolgálhatott. Valószínű, hogy ezt a csatlakozó szárnyat, a határőrvidék parancsnokság idején építették ki.

Az alaprajzon az északi oldal a jobb szél irányába esik, tehát a kapu keletre nyílik.

A dubováci vár felújítása és átépítése:

A vár védelmi és lakó jellege fokozatosan elvesztette a jelentőségét és mindinkább raktárukl szolgáltak, majd a 18. század utolsó negyedében, lőpor és tüzérségi eszközök raktárává alakították át.

A vár a 19. században, egy romantikus rajzolatot mutató lakóhelyként éledt fel, ez ekkori felújítása során, a vár elvesztette addigi középkori jellegét. A várból a francia tábornok egy idilli vidéki lakóhelyet és kilátót alakított ki, majd a következő tulajdonosa, Artur Nugent arra adott utasítást, hogy az ősi falak csúcsát, pártázattal lássák el, hogy a vár még „középkoribb” legyen. Ezzel félig-meddig a vár falait is sikerült megerősítenie, úgyhogy 1952-ben az ízlését elvetve, visszaállították az eredeti tetőzetet, jóllehet már nem zsindeylből, hanem cserépből, sőt a 18. századi dokumentumok alapján, újból felépítették a már leomlott fal és torony részleteket is. Mindezek ellenére ki kell emelni, hogy bár mind két tábornok más-más oldalról közelítette meg a vár és környékének rendezését, mégis nekik köszönhető a fennmaradása a lejújabb időki.

A délkeleti oldal A délnyugati torony

Állandó kiállítások a dubováci várban:

A dubováci vár lakótornyában elhelyezett kiállítás, a „A Kupa és a Korana folyók környéke” (Oko Kupe i Korane) nevet viseli, melynek keretében Károlyvárosi megye örökségét mutatják be a kezdetektől a 18. századig. A kiállítást öt etázsra osztják szét, mégpedig a várvédelem, az egyház és a lakáskultúra fejlődésének tematikájában. Az első emeletet stílusosan románkorira, a másodikat gótikus korira, a harmadikat reneszánsz korira alakították ki. A földszinten a börtönt mutatják be, a negyedik emeleten a károlyvárosi generálisok szobáját. Mindegyik bemutatóterem a lakótorony hasznosításának a történetét mutatja be. Eme kiállítást Károlyváros és környékének előjáróságai kezdeményezték, hogy az idelátogató kirándulóknak, mintegy útmutatóként szolgáljon, ha fel akarnák keresni az egész megye műemlékeit. A kiállítótermeket elhagyva, a legfelső emeleten a tetőtérbe lehet belépni, ahol egy terepasztalon ismeretek szerezhetők a károlyvárosi vidék kultúrtörténeti múltjáról, majd innen kilépve a remek kilátást nyújtó erkélyre, a látottak meg is erősíthetők.

Dubováci látnivalók kínálata:

- A dubováci Öreg vár, Zagrad utca 10.

- Állandó kínálat: - „Korana” Hotel, d.o.o. munkaidő: 9-22 óra, tel: 385/047/416-331

- Károlyváros Városi Múzeum, munkaidő: 9-22 óra, belépő gyermekeknek 5 kuna, felnőtteknek 10 kuna, tárlatvezetés előzetes bejelentkezéssel 9-16 óra, múzeumi foglalkozás, rövid szakvezetéssel, 50 kuna. Tel.: 385/047/615-980

Forrás: Stari gradovi Karlovačke županije Dubovac
Fordította/összeállította: Szatanek.jozsef@hor.b-m.hu